

ΣΤΕΓΑΖΟΝΤΑΣ ΜΙΑ ΖΩΗ ΑΠΟ ΤΟ ΔΡΟΜΟ

ΕΝΑ ΤΑΞΙΔΙ ΠΙΣΩ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ,
ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟΥΣ ΟΜΟΤΙΜΟΥΣ

ΣΕ ΑΥΤΟ ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ

**01 Επανορθωτική Δικαιοσύνη
και Έλλειψη Στέγης**

Anna Simon Serra

**04 Το Ασθενοφόρο
της Ανυπόκριτης Βοήθειας**

E. Wesołowska and A. Czarnocki

**06 Καταπολέμηση της έλλειψης
στέγης - προτεραιότητα
μεταξύ των πολιτικών της ΕΕ**

Επισκεφθείτε την ιστοσελίδα www.atl-project.eu

Επανορθωτική Δικαιοσύνη και Έλλειψη Στέγης

Anna Simon Serra

Η επανασύνδεση με την κοινότητα και η αποκατάσταση της αξιοπρέπειας και της αίσθησης του ανήκειν, αποτελούν ουσιαστικά στοιχεία της διαδικασίας ανάκαμψης από την έλλειψη στέγης. Είναι ζωτικής σημασίας τα άτομα να συνδέονται με υπηρεσίες που μπορούν να τους παρέχουν βοήθεια, ώστε να μπορούν να ξεκινήσουν το ταξίδι προς την ευημερία τους αντιμετωπίζοντας με κατάλληλο τρόπο τις δυσκολίες που ορθώνονται. Για την επίτευξη συνεκτικών και προορατικών κοινοτήτων θα μπορούσε κανείς να στραφεί στην **Επανορθωτική Δικαιοσύνη**, με στόχο την ενίσχυση της ενσυναίσθησης και της κατανόησης, την αποκατάσταση των διασπασμένων σχέσεων και την οικοδόμηση ισχυρών κοινοτήτων ως μορφή πρόληψης των συγκρούσεων.

“Οι Επανορθωτικές πρακτικές αποτελούν μια αναδυόμενη κοινωνική επιστήμη που μελετά τρόπους ενίσχυσης των σχέσεων μεταξύ ατόμων καθώς και κοινωνικών δεσμών εντός των κοινοτήτων.”

“Για τους ανθρώπους, η ανάγκη να ανήκουν είναι σχεδόν το ίδιο ισχυρό κίνητρο με την ανάγκη για τροφή και στέγη. Η στέρηση ουσιαστικών σχέσεων είναι τόσο οδυνηρή όσο η πείνα ή η έκθεση στα στοιχεία της φύσης”

(Baile, 2019).¹

Οι επανορθωτικές πρακτικές, όπως η Διαμεσολάβηση, οι Θεραπευτικοί Κύκλοι, το Συμβούλιο Ομάδας ή η Κοινωνική Επιτροπή Επανόρθωσης δίνουν την ευκαιρία στους άστεγους να έρθουν σε επαφή με τα θιγόμενα μέρη και άλλα μέλη της κοινότητας για να συζητήσουν ένα συγκεκριμένο συμβάν. Η προσέγγιση αυτή επικεντρώνεται στην εγκαθίδρυση μιας σχέσης καλής επικοινωνίας, στην ενίσχυση της κατανόησης και στην αποκατάσταση της βλάβης που προκλήθηκε. Ορισμένα από τα θετικά αποτελέσματα αυτών των πρακτικών είναι ότι οι άστεγοι αποκτούν φωνή και ακούγονται από μέλη της κοινότητας. Επιπλέον, αποκτούν την δύναμη να εκπροσωπούνται σε θέματα που τους αφορούν, γεγονός που συμβάλλει στην αποκατάσταση του αισθήματος αξιοπρέπειας, σεβασμού και συμμετοχής τους.²

Επιπλέον, η έμφαση της Επανορθωτικής Δικαιοσύνης στην αποκατάσταση των βλαβών μπορεί επίσης να είναι επωφελής για τη διαδικασία ανάκαμψης των αστέγων. Οι καταστάσεις της ζωής τους τείνουν να είναι πραγματικά πολύπλοκες και δύσκολες, γεγονός που τους αφήνει συνήθως με ένα αίσθημα απελπισίας. Το να μπορούν να αποκαταστήσουν και να επανορθώσουν ένα συγκεκριμένο συμβάν μπορεί να τους δώσει μια αίσθηση αυτεπάρκειας και ελπίδας, ενθαρρύνοντάς τους να προχωρήσουν στο δικό τους ταξίδι ανάκαμψης.³

Logan Weaver/Unsplash

Οι πρακτικές Επανορθωτικής Δικαιοσύνης μπορούν να εφαρμοστούν στο πεδίο της έλλειψης στέγης με διάφορους τρόπους. Σε γενικές γραμμές, έχουν ενσωματωθεί μεθοδολογικά σε ξενώνες και υποστηριζόμενες κατοικίες ως μέθοδος επίλυσης συγκρούσεων. Λόγω των πολλαπλών μειονεξιών που βιώνουν οι άστεγοι, είναι σύνηθες να προκύπτουν συγκρούσεις σε δομές όπου πολλοί άνθρωποι συγκατοικούν. Παραδοσιακά, οι συγκρούσεις που προκύπτουν από την χρήση ναρκωτικών ή από συγκρουσιακές συμπεριφορές αντιμετωπίζονταν συνήθως με κάποια μορφή τιμωρίας, όπως η απομάκρυνση από τη δομή.⁴ Ωστόσο, οι μέθοδοι αυτές δεν αναγνωρίζουν τις ανάγκες του ατόμου και δεν αντιμετωπίζουν τις υποβόσκουσες αιτίες που ενδέχεται να προκαλούν τέτοια συμπεριφορά.

Αντ' αυτού, οι επανορθωτικές πρακτικές, όπως η Διαμεσολάβηση ή η Ομαδική Συνεδρία, προσφέρουν μια ευκαιρία σε όλα τα μέρη που εμπλέκονται σε μια σύγκρουση να συζητήσουν πώς νιώθουν το συμβάν και ποιες είναι οι προς επούλωση ανάγκες τους. Κάνοντας ερωτήσεις όπως: «Τι σκεφτόσασταν εκείνη τη στιγμή;», «Ποιος έχει επηρεαστεί και με ποιον τρόπο;», «Ποιο ήταν το δυσκολότερο πράγμα για σας;» και «Τι πρέπει να συμβεί ώστε τα πράγματα να διορθωθούν;»⁵, δημιουργείται ένας χώρος όπου οι ανάγκες των ατόμων αντιμετωπίζονται, ενώ προάγονται η συμπόνια και η κατανόηση. Επιπλέον, τα μέρη προβαίνουν επίσης σε συμβιβασμούς για την αποκατάσταση της βλάβης και την πρόληψη μελλοντικών συγκρούσεων.

Μέσω πρακτικών αποκατάστασης, τα μέρη επιδίδονται σε συμβιβασμούς προκειμένου να αποκαταστήσουν τη ζημιά και να αποτρέψουν μελλοντικές συγκρούσεις.

Ένα παράδειγμα επιτυχούς εφαρμογής των επανορθωτικών πρακτικών αναλύθηκε από τη Laura Mirsky σε μια σχετική έκθεση του The Stockholm City Mission (Mirsky, 2004)⁶, μιας οργάνωσης που διοικεί το Bostället Homeless Halfway House, όπου, αντί για τιμωρίες που επιβάλλονται από το προσωπικό, χρησιμοποιούνται συχνά οι επανορθωτικές πρακτικές με στόχο τη συμμετοχή των πελατών στην αντιμετώπιση των δικών τους προβλημάτων συμπεριφοράς. Το περιγραφόμενο περιστατικό αναφερόταν σε γυναίκα κάτοικο του καταφυγίου, με διάγνωση σχιζοφρένειας, η οποία είχε χαστουκίσει ένα μέλος του προσωπικού στο πρόσωπο. Οποιαδήποτε μορφή βίας δεν ήταν ανεκτή στο κέντρο και, ως εκ τούτου, η γυναίκα θα έπρεπε να αποβληθεί. Ωστόσο, με τη χρήση της εναλλακτικής μεθόδου της Ομαδικής Συνεδρίας, όλα τα μέρη μπόρεσαν να συμμετάσχουν σε μια συζήτηση για το συμβάν.

Χάρη στην διαδικασία αυτή, τα μέλη του προσωπικού μπόρεσαν να εμβαθύνουν στον εσωτερικό κόσμο της γυναίκας και να κατανοήσουν καλύτερα τις δυσκολίες της. Ως εκ τούτου, ήταν σε θέση να υιοθετήσουν ένα πλαίσιο συμπεριφοράς που θα παρείχε πιο κατάλληλη στήριξη στη γυναίκα και θα απέτρεπε παρόμοια περιστατικά στο μέλλον στη γυναίκα και θα απέτρεπε παρόμοια περιστατικά στο μέλλον.⁷

Ένα άλλο παράδειγμα περίπτωσης όπου οι επανορθωτικές πρακτικές ήταν επιτυχείς εξηγείται από την Δρα. Lindsey Pointer στην μελέτη περίπτωσης με τίτλο *“How Does Restorative Justice Interact with Homelessness and Mental Illness?”* (Pointer, 2016).⁸

Η υπόθεση αφορούσε τον Τζόζεφ, έναν 64χρονο άστεγο που κατά λάθος έβαλε φωτιά με μια αυτοσχέδια σόμπα που χρησιμοποίησε για να μαγειρέψει. Οι γείτονες και η ευρύτερη κοινότητα επηρεάστηκαν από το περιστατικό, πιστεύοντας ότι η πυρκαγιά θα μπορούσε να προκαλέσει ζημιά στα σπίτια τους και να θέσει σε κίνδυνο τη ζωή τους. Αντί για την Ποινική η υπόθεση παραπέμφθηκε στην Επανορθωτική Δικαιοσύνη και μια Συνάντηση Ομάδας έλαβε χώρα με τον Τζόζεφ, ορισμένους γείτονες και εκπροσώπους της αστυνομίας.

Στο πλαίσιο του συμβολαίου αποκατάστασης, συμφωνήθηκε ότι ο Τζόζεφ θα παρακολουθούσε ένα κέντρο όπου τα ζητήματα ψυχικής υγείας αντιμετωπίζονται μέσω της τέχνης και της δημιουργικότητας. Θα έπρεπε επίσης να δημιουργήσει αφίσες με πληροφορίες για την πυρασφάλεια, ιδίως για τις μεθόδους μαγειρέματος που χρησιμοποιούνται συνήθως από άστεγους. Η Συνάντηση ήταν επιτυχής αφού δόθηκε στον Τζόζεφ η ευκαιρία να αποκαταστήσει τις διαταραγμένες σχέσεις με τους γείτονές του και να συνδεθεί με υπηρεσίες υποστήριξης, οι οποίες διευκόλυναν την ένταξή του στην κοινότητα.⁹

Το Ασθενοφόρο της Ανυπόκριτης Βοήθειας

by E. Wesołowska and A. Czarnocki

Η έλλειψη στέγης συνοδεύεται συνήθως από κρίσιμες σωματικές και ψυχικές παθήσεις. Το επίμονο στρες, το εχθρικό περιβάλλον, ο υποσιτισμός, η εξάντληση, οι επιπτώσεις της κατάχρησης ουσιών, περιορίζουν τους ορίζοντες της ζωής σε λίγο περισσότερο από την επιβίωση.

Για έναν άστεγο, η φροντίδα της υγείας και των ιατρικών αναγκών είναι δευτερεύουσας σημασίας. Μετά από αρκετά χρόνια στο δρόμο, ένας άστεγος συχνά αδιαφορεί για τον χρόνιο πόνο ή υποκείμενα προβλήματα υγείας. Ένα πιο οξύ πρόβλημα που πρέπει να λυθεί είναι το πώς να τα καταφέρει μέσα στη μέρα.

«Μετά από αρκετά χρόνια στο δρόμο, ένας άστεγος συχνά αδιαφορεί για τον χρόνιο πόνο ή υποκείμενα προβλήματα υγείας.»

Υπάρχουν περίπου 3.000 άστεγοι στη Βαρσοβία. Κάθε χρόνο, μια ντουζίνα από αυτούς πεθαίνουν ως αποτέλεσμα σωματικής και ψυχικής επιδείνωσης. Η προσέγγιση αυτών των ανθρώπων δεν είναι εύκολη, αλλά τα τελευταία τρία χρόνια, ήταν μια ζωτικής σημασίας αποστολή για την ομάδα «Ασθενοφόρο της Ανυπόκριτης Βοήθειας». Οι απαρχές της Ομάδας χρονολογούνται στο 2018, όταν αρκετοί φίλοι, φοιτητές ιατρικής, και εθελοντές, είχαν αναλάβει την πρωτοβουλία να καλύψουν το κενό στην ιατρική βοήθεια για τους άστεγους, προσεγγίζοντας τους πιο ευάλωτους — εκείνους που ζουν σε μέρη όπως δρόμοι, σιδηροδρομικοί σταθμοί, εγκαταλελειμμένα κτίρια, καλύβες, κλπ.

Λίγα από αυτά τα άτομα προσπαθούν κάποια στιγμή να πάνε σε γιατρό, σχεδόν κανένας δεν είναι ασφαλισμένος, ελάχιστοι, αν υπάρχουν, θα ήταν σε θέση να βρουν το δρόμο τους στις ούτως ή άλλως υπερπλήρεις δημόσιες δομές υγείας. Έτσι, η Ομάδα πηγαίνει εκείνη σε αυτούς. Με ένα βαν εφοδιασμένο με κανονικό ιατρικό εξοπλισμό, φοιτητές ιατρικής, νεαροί γιατροί και παραϊατρικοί, επισκέπτονται τακτικά τους χώρους όπου διαμένουν οι άστεγοι, ανταποκρίνονται σε κλήσεις έκτακτης ανάγκης από περαστικούς, επιδέχονται πληγές, συνταγογραφούν και παραδίδουν φάρμακα, μεταφέρουν περιστασιακά κάποιο άτομο σε νοσοκομείο ή σε καταφύγιο. Μετά από τρία χρόνια υπηρεσίας, το Ασθενοφόρο της Ανυπόκριτης Βοήθειας αποτελεί ένα σημαντικό στοιχείο του δικτύου βοήθειας της πόλης, συνδέοντας κόσμους πολύ μακρινούς.

Η επιχειρησιακή βάση της Ομάδας βρίσκεται στο καταφύγιο αστέγων της Κάριτας, στην οδό Zytunia στη Βαρσοβία. Το καταφύγιο με τις εγκαταστάσεις του— ντους, απολυμαντήριο, αίθουσες απομόνωσης — παρέχει την υποστήριξη που επιτρέπει στην Ομάδα να παρέχει στέγη σε ασθενείς που βρίσκονται σε οξεία φάση, με στόχο την ανάκαμψή τους ή την προετοιμασία για περαιτέρω θεραπεία.

Η Οργάνωση, η οποία ξεκίνησε ως μια ευγενής ιδέα λίγων, έχει πλέον την υποστήριξη του δημοτικού συμβουλίου της Βαρσοβίας και συνεργάζεται με διάφορες ομάδες που επιχειρούν στο δρόμο.

Η Οργάνωση και το καταφύγιο της Caritas συνεργάστηκαν πάνω σε μια νέα ιδέα, να προσφέρουν ένα βραχυπρόθεσμο ησυχαστήριο για τους πελάτες που εξαρτώνται από το αλκοόλ, στην ευαίσθητη αρχική φάση που αρχίζουν να το εγκαταλείπουν. Κατά τη διάρκεια της φάσης αυτής τα πράγματα είναι ιδιαίτερα δύσκολα για το άτομο λόγω των συμπτωμάτων στέρησης. Συχνά, παρόλο που ένα άτομο είναι πρόθυμο να διακόψει, δεν είναι σε θέση να το πράξει αφού βρίσκεται στο δρόμο. Τη στιγμή αυτή, για τα άτομα που βρίσκονται σε μια τέτοια κατάσταση, υπάρχει άρνηση πρόσβασης σε οποιαδήποτε δομή ενόσω δεν έχουν διακόψει τελείως την χρήση. Είναι μια κατάσταση την οποία το καταφύγιο της Caritas και το Ασθενοφόρο της Ανυπόκριτης Βοήθειας επιθυμούν να αλλάξουν, παρέχοντας έναν ασφαλή χώρο και βασική ιατρική υποστήριξη καθ' όλη τη διάρκεια της σημαντικής αυτής διαδικασίας.

Καταπολέμηση της έλλειψης στέγης - προτεραιότητα μεταξύ των πολιτικών της ΕΕ

Σε συνέχεια της διακήρυξης του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων το 2017, και ιδίως της 19ης Αρχής «Στέγαση και Βοήθεια για τους Αστέγους», η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δρομολόγησε τον Ιούνιο του 2021 την «Ευρωπαϊκή Πλατφόρμα για την Καταπολέμηση της Έλλειψης Στέγης». Πρόκειται για την πρώτη προσπάθεια της Ε.Ε. να καταρτίσει ένα κοινό σχέδιο δράσης για την καταπολέμηση της έλλειψης στέγης σε όλες τις χώρες - μέλη. Η έναρξη λειτουργίας της Πλατφόρμας αποτελεί την αρχή μιας διαδικασίας για την επίτευξη κοινής αντίληψης και δέσμευσης και την εξασφάλιση απτής προόδου στα κράτη μέλη όσον αφορά την καταπολέμηση της έλλειψης στέγης.

Αυτό θα δώσει τη δυνατότητα σε όλους όσους εμπλέκονται στο πεδίο να ανταλλάσσουν αποτελεσματικότερα γνώσεις και πρακτικές, καθώς και να εντοπίζουν ποιοτικές και καινοτόμες προσεγγίσεις, με στόχο την πρόοδο όσον αφορά την εξάλειψη του προβλήματος της έλλειψης στέγης.

Το πρόγραμμα εργασίας της πλατφόρμας έχει ήδη οριστικοποιηθεί. Μεγάλες ελπίδες, υψηλές προσδοκίες, αλλά και αναγκαιότητα τόσο για τους θεσμικούς φορείς όσο και για οργανώσεις του τρίτου τομέα να πορευτούν προς μια κοινή κατεύθυνση.

Sara Kurfeß / Unsplash

Περισσότερες πληροφορίες:

Ευρωπαϊκή Πλατφόρμα για την Καταπολέμηση της Έλλειψης Στέγης:

<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=89&furtherNews=yes&langId=en&newsId=10032>

Γραφείο του Υπατου Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου –
Θέσεις για την Έλλειψη Στέγης:

<https://europe.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=2603&LangID=E>

ETHOS – Ευρωπαϊκή Τυπολογία για την Έλλειψη Στέγης και τον Στεγαστικό Αποκλεισμό:

<https://www.feantsa.org/en/toolkit/2005/04/01/ethos-typology-on-homelessness-and-housing-exclusion>

βιβλιογραφικές αναφορές

- ¹. Baile, J. W. (2019). A Science of Human Dignity: Belonging, Voice and Agency as Universal Human Needs. IIPR Presidential Paper Series, 1, 1-16
- ². Όπ.π.
- ³. Mirsky, L. (2004). Restorative Practices with Sweden's Homeless: The Stockholm City Mission. International Institute for Restorative Practices, 1, 1-5.
- ⁴. Όπ.π.
- ⁵. Costello, B. et al (2009). The restorative practices handbook for teachers, disciplinarians and administrators. International Institute for Restorative Practices. [p. 16].
- ⁶. Mirsky (n6).
- ⁷. Ibid.
- ⁸. Pointer, L. (2016, February 18). How Does Restorative Justice Interact with Homelessness and Mental Illness?.
- ⁹. Ibid.

Tim Mossholder / Unsplash

Εταίροι του Έργου

caritas

ARCHIDIECEZJI WARSZAWSKIEJ

Society of Social Psychiatry
P. Sakellaropoulos

**Deaconess
Foundation**

Το Ελληνικό Δίκτυο για το Δικαίωμα στη Στέγη και την Κατοικία υποστηρίζει την υλοποίηση του Έργου ATL ως συνδεδεμένος εταίρος (Associated Partner).

Για περισσότερες πληροφορίες επικοινωνήστε μαζί μας στο
projects@ekpse.gr

Με συγχρηματοδότηση από το
πρόγραμμα «Erasmus+»
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

«Η υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην παραγωγή της παρούσας έκδοσης δεν συνιστά αποδοχή του περιεχομένου, το οποίο αντικατοπτρίζει αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών, και η Επιτροπή δεν μπορεί να αναλάβει την ευθύνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν».